

HET BIETENJAAR 2011

Areaal

In 2011 bedroeg het suikerbietenareaal 73.125 hectare, een stijging van ongeveer 2.500 hectare ten opzichte van 2010.

Bodemstructuur

Het natte najaar van 2010 liet in 2011 op diverse percelen zijn sporen na. Echter, door de relatief koude winter was de bodemstructuur op de meeste percelen toch redelijk opgeknapt. Het kostte dan ook in het algemeen weinig moeite om een goed zaaibed te maken, vooral omdat diverse telers op kleigronden van de vorst gebruik hadden gemaakt om een egaliserende grondbe-
werking uit te voeren.

Zaaien

De weersomstandigheden waren dit jaar zeer gunstig voor een vroege zaai en voorspoedige opkomst van de suikerbieten. De eerste bieten zijn al op 21 februari in Zeewolde gezaaid. Het was toen nog koud en niet overal was de grond al bekwaam om te zaaien. Vooral onderin was de bodem soms nog erg nat. In de tweede week van maart kwam de uitzaai goed op gang. Door de veelal droge omstandigheden kon men zonder grote onderbrekingen blijven zaaien. Het eerst waren de percelen in Zeeland en de IJsselmeerpolders klaar. Daar was op 24 maart al meer dan 90% gezaaid bleek uit de cijfers van de Agrarische Dienst van Suiker Unie. In het noordoostelijk zand- en dalgebied duurde het bijna twee weken langer. Het laatst ging in Limburg en Oost-Brabant het zaad de grond in. In alle gebieden is (veel) vroeger gezaaid dan in voorgaande jaren. De gemiddelde zaaidatum was 24 maart.

Rassenkeuze en zaadsoorten

Het gebruik van speciaal pillenzaad nam in 2011 toe met een klein procent tot 74. Het aandeel van witte bietencystealtjesresistente rassen steeg van 16% in 2010 naar 18% in 2011 en dat van de rhizoctoniaresistente rassen naar 22%. De bijdrage van nieuwe rassen bedroeg 23%. Het meest gezaaide ras (15%) was voor het eerst een dubbelresistent ras, Theresa KWS.

Opkomst en beginontwikkeling

De combinatie van vroege uitzaai en uitzonderlijk warm weer waren verantwoordelijk voor een zeer vroege groeipuntsdatum. Nog nooit eerder was dit al op 4 juni.

In 2011 is met 667 hectare bijna twee keer zoveel overgezaaid dan in 2010.

De belangrijkste reden voor overzaai was vorst (239 ha), vooral op de noordelijke klei en het noordelijk dal/veen. Twee andere belangrijke redenen voor

Figuur 1. Een vroege beginontwikkeling, hier een perceel in de Noordoostpolder op 2 juni 2011.

overzaai waren stuifschade (188 ha) en vreterij (108 ha) door vooral emelten.

Onkruidbeheersing

Door het droge weer in april en de eerste helft van mei werkten de bodemherbiciden zeer matig. De onkruiden die bovenkwamen, waren snel afgehard en lieten zich moeilijk bestrijden. Voor een goed bestrijdingsresultaat moest men al snel de LDS-dosering verhogen of een extra middel toevoegen. De intervallen tussen de bespuitingen moest men kort houden en vaak waren er meer bespuitingen dan 'normaal' nodig.

Aardappelopslag

Door de koude winter van 2010/2011 was er op de meeste percelen weinig aardappelopslag.

Onkruidbieten en schieters

De eerste schieters werden in de tweede helft van juni gesignaleerd. Het betrof zowel normale schieters als schieters van onkruidbieten. Er zijn nog (te) veel telers die ze niet of onvoldoende verwijderen.

Het is belangrijk om de schieters weg te halen voordat het zaad kan afrijpen. Ook exemplaren die eind augustus/begin september opkomen, kunnen onder gunstige omstandigheden bij late oogst nog rijp zaad vormen.

Ziekten en plagen

In deze paragraaf volgt een overzicht van opvallende zaken in 2011.

Muizen

Er is in 2011 ongeveer 26 hectare bieten overgezaaid als gevolg van schade veroorzaakt door bos- en veld-

muizen. Dit was ongeveer drie keer zoveel als in 2010. Op tijd alternatief voer aanbieden blijft het advies.

Emelten

Dit jaar was de schade door emelten groter dan in andere jaren. In totaal is 108 hectare overgezaaid vanwege vreterij, waarvan 89 door emelten. Zie voor meer informatie over emelten project 07-03.

Stuifschade

In april is op gediëpploude grond in oostelijk Flevoland en op de lichte gronden in het noordoosten stuifschade aan bieten ontstaan. Het antistuiwdek gerst was op dat moment onvoldoende ontwikkeld. In totaal is ongeveer 188 hectare overgezaaid. Naar aanleiding van de stuifproblemen verleende het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) een vrijstelling van de verplichting om drijfmest emissiearm aan te wenden. Dit gold alleen voor percelen met een veenkoloniaal bouwplan in Groningen en Drenthe. Op deze percelen moesten echter wel andere preventieve maatregelen (zoals zaaien van gerst) zijn genomen.

Mangaangebrek

Door het droge voorjaar waren gebreksverschijnselen van mangaan vroeg zichtbaar. Onder die omstandigheden is mangaan in de grond slecht voor de plant opneembaar. In de meeste gevallen verdwenen de gebreksverschijnselen na voldoende neerslag en oplopende temperaturen.

Bietenvlieg

Op diverse plekken in Nederland zijn in mei eieren en mineergangen van de bietenvlieg in jonge bieten waargenomen. Bestrijding was alleen noodzakelijk als de schadedrempel was overschreden op percelen zonder speciaal pillenzaad. Deze verschijnselen waren opvallend lang te zien. Half september werd bij diagnostiek nog blad aangeleverd met bietenvliegaantasting (figuur 2).

Aaltjes

Door de vroege zaai en het warme weer kwamen begin mei al diverse monsters met wortelknobbelaaltjes bij diagnostiek binnen. Ook schade door bietencysteaaltjes

was vroeg zichtbaar. Ondanks het droge voorjaar kwamen er in mei diverse monsters met trichodoridae binnen.

Figuur 2. Deels afgestorven blad door aantasting van de bietenvlieg.

Vorstschade

Rond eind maart is er in het noordoosten flinke nachtvorst geweest. Hierdoor moest begin april ongeveer 70 hectare worden overgezaaid. Daarnaast kwamen er begin mei nog een paar flinke nachtvorsten voor, vooral in het noordoosten. De temperaturen daalden tot $-3,2^{\circ}\text{C}$ op 1,5 meter hoogte (bron: KNMI), met plaatselijk aan de grond tot -8°C . De planten stonden toen op diverse percelen al in het achtbladstadium. De bieten op deze percelen stonden enige tijd stil en het duurde enkele weken voordat ze weer verder groeiden. Deze tweede vorstperiode zorgde voor ruim 170 hectare overzaai. Beide vorstperiodes samen zorgden voor totaal ongeveer 240 hectare overzaai.

Figuur 3. Vorstschade begin mei (foto: Jan-Albert te Velde, Suiker Unie).

Hagelschade

Op verschillende plaatsen is schade door hagel ontstaan. Dit was vooral begin juni in het noordoosten het geval.

Rhizoctonia

Het totale aandeel rhizoctoniaresistente rassen was landelijk 22%. Vanaf eind mei kwamen bij diagnostiek meldingen en monsters binnen van rotte bieten veroorzaakt door rhizoctonia. De meeste meldingen waren uit oost en zuidoost Nederland afkomstig, ook van resistente rassen. Eerder ontving IRS Diagnostiek van enkele percelen monsters met wortelbrand, eveneens veroorzaakt door rhizoctonia; zie verder project 12-04.

Bladschimmels

De eerste cercospora werd op 6 juli gevonden op een biet-op-biet-perceel in Spijk (Gelderland) en op een perceel in Wanroij (Noord-Brabant). De eerste blad-schimmelwaarschuwing is op 14 juli gegeven voor Oost-Brabant. De druk van bladschimmels was (net als in 2010) minder groot dan in voorgaande jaren. Door het relatief koude weer in de zomer trad al vroeg roest op. Meer over bladschimmels is te lezen in project 12-12.

Rhizomanie

Dit jaar was de uitbreiding van rhizomanie van het type AYPR steeds meer zichtbaar. Op een toenemend aantal percelen en in meerdere regio's kwamen rhizomanie-symptomen in de bieten voor (figuur 4). Meer informatie hierover staat te lezen in de projecten 07-03 en 11-09.

Figuur 4. Een biet met rhizomanie van het AYPR-type.

Gele vlekjes

Net als de afgelopen vier jaar kwamen ook nu meldingen binnen van bieten met gele vlekjes op het blad. Dit keer kwamen ze uit het hele land. Zie voor meer informatie over de oorzaak en het voorkomen van gele vlekjes project 12-14.

Vergelingsziekte

Op 20 mei werd voor het eerst in 2011 op een perceel naast een IRS-proefveld groene perzikbladluis aangetroffen. Begin juni kwam de eerste biet met vergelingsziekte al bij het IRS binnen. Net als in 2010 waren er meer percelen met vergelingsziekte dan de jaren ervoor.

Stengelaaltjes

Ook in 2011 waren er diverse percelen suikerbieten pleksgewijs met stengelaaltjes aangetast. Het onderzoek naar stengelaaltjes is samengevat in het IRS-rapport: 'Effect rassen en granulaat op stengelaaltjes'.

Violetwortelrot

Ook dit jaar kwamen er, naast rotte bieten door stengelaaltjes en rhizoctonia, rotte bieten door violetwortelrot voor. Deze bieten waren over het algemeen afkomstig van kleipercelen. Zie voor meer informatie hierover project 07-03.

Groeiverloop

Het was een goed jaar voor de suikerbietenenteelt. In de ranglijst komt 2011 op nummer 1 met de wortelopbrengst (79,9 t/ha), op 2 met de suikeropbrengst (13,6 t/ha) en op 5 met het suikergehalte (17,0%). Ook de cijfers van K+Na, aminoN en WIN waren uitstekend. De grondtarra was niet uitzonderlijk laag (15,4%), maar dat was gezien de natte omstandigheden tijdens het begin van de campagne ook niet te verwachten. De basis voor de goede cijfers van de bietenoogst is door het uitzonderlijk warme voorjaar gelegen in de vroege uitzaaai en in de snelle beginontwikkeling. Even dreigde droogte in sommige gebieden een probleem te worden, maar voor de meeste percelen kwam de regen in juni net op tijd. De gunstige vooruitzichten voor een record suikeropbrengst moesten bij de eerste prognoses in juli en augustus wegens de natte en sombere zomer naar beneden toe worden bijgesteld. Pas in de loop van september werd het geleidelijk droger. Ook de zon liet zich vanaf eind september vaker zien, zodat er aan het einde van het groeiseizoen nog extra productie van suiker mogelijk was. Uiteindelijk bleken de prognoses in juli/augustus ongeveer 1 ton suiker per hectare hoger te zijn dan de gemiddelde eindopbrengst over de gehele campagne (zie project 06-01).

Oogst

De oogst startte door de regen in de zomer nat. Echter, het weer verbeterde snel en er volgde een mooie nazomer. De ervaringen met het natte najaar van 2010 in combinatie met de vroege vorstinval zorgde ervoor dat

telers dit jaar op tijd de bieten rooiden (figuur 5). Het hele najaar lag het rooiverloop voor op de vier voorgaande jaren. Een goede ontwikkeling, want rooien onder goede omstandigheden is rendabeler dan rooien op het laatste moment onder slechte omstandigheden om de laatste groei te pakken.

Bewaring

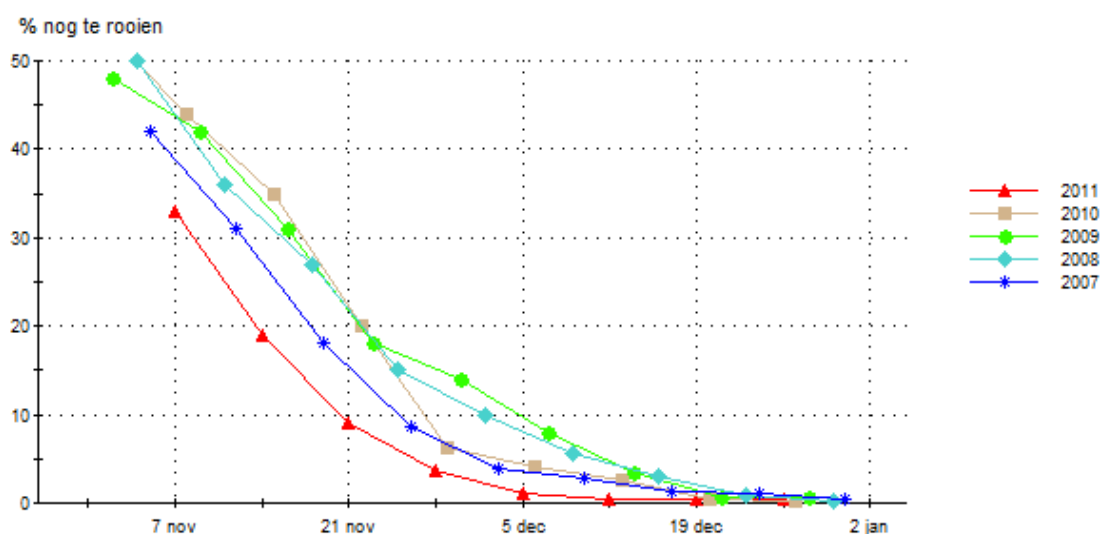
Voor bewaring was 2011 weer een bijzonder jaar. Ging die van de oogst 2010 gepaard met veel koude en sneeuw, de oogst in 2011 had hier geen last van. In november waren de bewaarcondities warm, maar er waren verder geen problemen van betekenis en de bieten hoefden niet tegen de vorst te worden beschermd. Op 9 januari 2012 zijn de laatste bieten geleverd.

Enkele gegevens van het bietenjaar 2011:

fabrieksareaal (ha)	73.125
gemiddelde zaaidatum	24 maart
zaaiafstand in de rij (cm)	19,0
aandeel speciaal pillenzaad (%)	74
aantal planten per hectare	84.530
wortelopbrengst (t/ha)*	79,9
suikergehalte (%)	17,0
suikergewicht (t/ha)*	13,6
tarra (%)	15,4
winbaarheidsindex (WIN)	91,7
totaal witsuiker Nederland (kton)	999

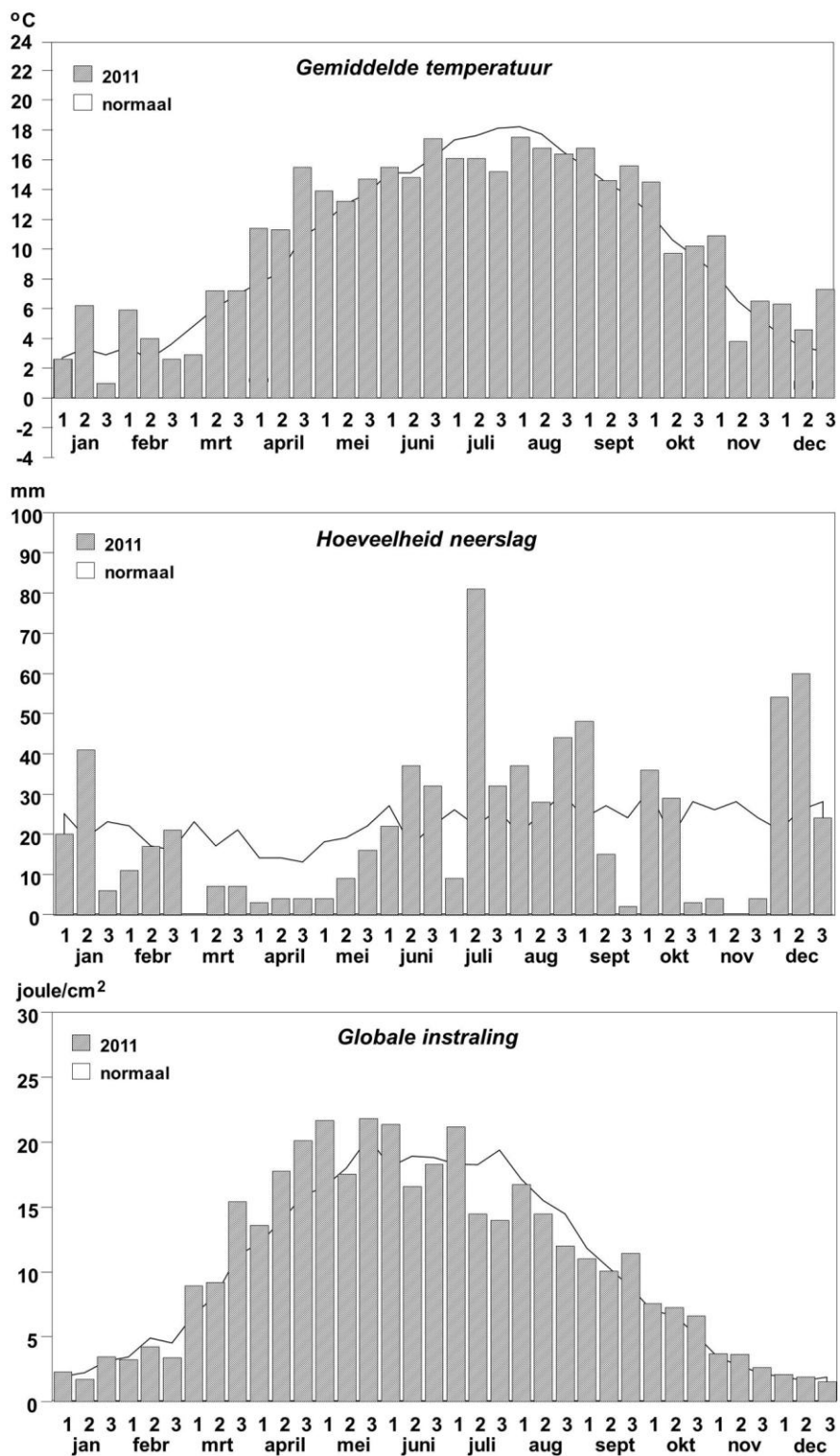
* Op basis van fabrieksareaal en geleverde bieten. De gegevens zijn afkomstig van Suiker Unie en de Unitip-registratie.

Percentage nog te rooien Nederland

Figuur 5. Begin november moest volgens de inventarisatie van de Agrarische Dienst van Suiker Unie nog 33 procent van het suikerbietenareaal worden gerooid (2011).

Het weer in 2011

Figuur 6. De gemiddelde temperatuur, de hoeveelheid neerslag en de globale straling per decade in Nederland. Gegevens van 2011 vergeleken met de normaalwaarden (basisgegevens afkomstig van WeerOnline).